

Als je langs de tuin van de pastorie en van de kerk van de H. Jozef loopt of fietst, dan zien die er altijd zeer verzorgd uit. 'Zou de pastoor dat allemaal zelf bijhouden?' is de vraag die bij sommigen boven komt. 'Hij is per slot een boerenzoon en het zou kunnen'. Niets is natuurlijk minder waar. Onze pastoor heeft wel wat anders te doen! Alhoewel hij af en toe best eens zal bukken om een onkruidje uit te trekken.

Nee, er is een vrijwilliger binnen onze parochie die al jaren 'de tuin bijhoudt'. De laatste jaren samen met enkele andere 'groene vingers'.

Jan Vis is zo'n typische vrijwilliger waarvan je nooit iets merkt. Maar als hij er niet zou zijn dan zou je het commentaar eens moeten horen: 'Die tuin is één grote puinhoop, schande!'

Dat tuinieren zit hem in de genen gebakken.

Als zoon van het Westland, de grootste 'tuin' van Nederland. Wel niet helemaal direct van zijn vader en moeder, maar mensen uit dat gebied weten over het algemeen niet beter dan dat de grond per meter gezaaid en geoogst wordt en dat je daar hard voor moet werken.

En als het weer niet meewerkt, dan maar onder glas.

Jan is in 1941 geboren in Kwinsheul, als derde kind in een gezin dat uiteindelijk 14 kinderen telde, 8 jongens en 6 meisjes. Zo vreemd was dat daar niet, want zowel vader als moeder stamden uit een gezin met 14 kinderen.

Zijn vader, opgeleid als timmerman, was uiteindelijk kassenbouwer bij de internationaal bekende firma Boers en Vrijland. Zijn grootvader is zijn hele leven veilingmeester geweest op de coöperatieve groenten- en fruitveiling in Kwintshoek. Iedere plaats in het Westland had zijn eigen veiling, waar de koopwaar meestal met een boot aangevoerd werd. Tussen de plaatsen was wel enige rivaliteit maar er waren geen hoogoplopende twisten. Terwijl, heel merkwaardig, de ene plaats bijna uitsluitend uit katholieken bestond, zoals Kwintshoek, Poeldijk en Wateringen, en andere plaatsen bijna 100% protestant waren, zoals 's-Gravenzande en Monster. Als mensen gingen

verhuizen, dan natuurlijk bij voorkeur naar een plaats; waar geloofsgenoten de overhand hadden.

Die grote gezinnen, soms aangemoedigd door de pastoor, hadden natuurlijk bewust of onbewust ook de bedoeling om te zorgen voor de macht van het getal. Daar was niks mis mee, die moeders waren sterk en de kinderen voedden voor een groot deel elkaar wel op. En het leven was degelijk en sober. Als je van die soberheid uitgaat, kan het natuurlijk nogal wat lijden. Maar als je ieder kind wilt geven wat tegenwoordig gebruikelijk is, dan vormen 2, 3 of 4 kinderen wel de limiet.

Wie weet wat het beste is, mag het zeggen. Feit is wel dat Jan Vis en zijn broers en zussen allemaal uitgegroeid zijn tot karaktervolle mensen, van een soort waarvan je mocht wensen dat de hele wereld er mee bevolkt was. En moeder Vis is oud geworden en gelukkig geweest.

In die katholieke gezinnen groeiden veel priesterzonen op, soms wel twee of drie. Ieder jaar waren er wel neomisten die hun eerste H. Mis opdroegen in de parochie waaruit ze stamden. Dan was er groot feest en de neomist werd samen met zijn trotse ouders aan de rand van het dorp opgehaald in een landauer, een open koets getrokken door twee paarden. Voorafgegaan door de plaatselijke harmonie en een grote stoet bruidjes. Ook de vaak welgevulde pastoor van de parochie zat aan boord.

Jan is vernoemd naar zo'n priesterzoon, zijn heerom, de oudste broer van zijn vader.

Heerom Jan, een pater van de Heilige Familie, was op het laatst van zijn loopbaan, die zich vooral afspeelde als missionaris in Chili, Provinciaal van de orde in Nederland, zoiets als, 'de baas'. Het moederhuis – 'hoofdkantoor' – , bevond zich in Grave. Bijna alle overleden Nederlandse ordeleden liggen begraven op een klein kerkhofje in Grave, aan de Maas vlak bij de scheepswerf.

Jan legt nog ieder jaar een bloemetje op het graf van zijn heerom. Na deze 'les' over de katholieke praktijk in die tijd, gaan we terug naar onze 'koffiegast'.

Zoals gezegd, de vader van Jan was kassenbouwer, een grote sterke kerel, die voorman was en naast het Westland ook vaak kassen bouwde bij Venlo en in Duitsland. Dan was er sprake van een weekendhuwelijk en had moeder de hele week alleen de zorgen voor het gezin.

Het gezin kende geen materiële zorgen, eten was er genoeg en de verdiensten waren niet slecht. Verschillende broers van vader waren tuinder en de verse groente stond iedere dag voor de bijkeukendeur. De opa van moeders kant was de plaatselijke bakker en ook die bakte nogal eens teveel.

Moeder had tweemaal in de week hulp voor de was. Op zolder stond een grote mangel en gestreken werd er nauwelijks.

De familieleden waren goed bevriend met elkaar en bij de verjaardagen van vader en moeder kwamen zonder uitzondering alle ooms en tantes met aanhang op bezoek. In lange rijen werd er (citroen)jenever gedronken door de mannen en advocaat met slagroom door de dames. Het huis was dan te klein.

Geboren in 1941 kan Jan zich nog enkele zaken uit de oorlog herinneren, zoals de lancering van de V1's vanaf Ypenburg en een groot blik Engelse biscuits. Uw verslaggever heeft een prachtige gedachten wisseling met Jan over wát je, van hoe jong af, kunt herinneren. We hebben beide verbluffende voorbeelden. Of verzinnen we het ?

Op de lagere school bleek dat Jan goed meekon. Hij hielp vaak bij opa, in de bakkerij en toen hij van school af kwam had hij maar een wens: bakker worden. Maar hij moest eerst naar de mulo.

Toen hij 16 jaar werd ging hij naar een bakker in Wateringen werken. Niet bij opa, dat was te eigen.

4 jaar lang fietste hij dan 's avonds ook nog naar Den Haag om de bakkersschool te volgen. Ook al de bijbehorende diploma's, zoals consumptie ijs maken, haalde Jan met gemak.

Zijn baas profiteerde onmiddellijk en begon naast de bakkerswinkel een ijszaak met het diploma van Jan. Die kreeg daarvoor wel een beetje hoger weekloon.

Op 19-jarige leeftijd moest Jan opkomen als militair bij de lichte 61/1. Hij werd in Ossendrecht luchtdoelartillerist. Toen hij dat goed en wel onder de knie had, zeiden de autoriteiten: "We sturen je naar Nieuw Guinea". Hij ging als gewoon soldaat, samen met zijn peloton. Wat moet de luchtdoelartillerie nou in Nieuw Guinea ? De kust moest bewaakt worden tegen dreigende luchtlandingen van de Indonesiërs. Ze werden vanuit de marinekazerne in Biak in groepjes van zes man telkens voor drie weken ergens aan de kust gedropt, een kustlijn zo groot als van hier tot

Italië. Er werd gebivakkeerd in een grote tent. Telkens na drie weken kregen ze een halve week prestatieverlof.

Jan was bevoorrecht want een zus van z'n moeder, tante Plonie, was onderwijzeres voor het gouvernement in Biak. Ze gaf daar les aan Nederlandse en Papoea kindertjes. En ze kookte dan lekker voor hem.

Voordat hij naar Nieuw Guinea ging kreeg Jan drie weken inschepingverlof. Hij verveelde zich stierlijk en z'n moeder zei: 'Ga maar eens op de fiets naar je oom en tante in Cuijk'. Dat was bakker van Vree uit de Kaneelstraat, die getrouwd was met tante Riek Bom. Daar bij van Vree werkte ook een 16-jarig lief jong meisje, Berty Lukassen geheten, de dochter van de postbode. De rest mag u zelf invullen.

Maar het contact was van korte duur. Ruim tweehonderd brieven zijn het resultaat geweest toen Jan ten strijde getrokken was naar Nieuw Guinea. Het leek een snort 'samenwonen' op papier.

Het peloton zou voor 15 maanden gaan, maar vlak voordat ze terug zouden gaan kregen ze er doodleuk nog drie maanden bij. Als pleister op de wonde wilde men Jan tot soldaat 1ste klas bevorderen. Hij wou weigeren, maar zijn verstand won het van de emotie. Toch een paar dubbeltjes per dag extra, goed voor een pakje sigaretten.

Toen ze wél terugkwamen stond Berty, inmiddels iets meer vrouw geworden, met de hele familie Vis op Schiphol. Ze kende niemand, maar contact was snel gelegd en dat is uitgegroeid tot een hechte familieband.

Jan herinnert zich nog dat op Schiphol drie busjes stonden, die de militairen die in Nieuw Guinea een straf van de krijgsraad hadden opgelopen, kwamen ophalen om naar het gevang in Nieuwersluis te brengen. Dan kun je beter door een mooie blonde worden opgewacht ! Onze militair zwaaide af en ging weer aan het werk bij de bakker in Wateringen. Zaterdag na twaalf uur, tot zo lang werd er gewerkt, vertrok hij ieder weekend naar Cuijk. Hij logeerde dan bij z'n aanstaande schoonmoeder aan de Katwijkseweg, tegenwoordig Vorstendom. Dat was al heel modern, want vroeger mocht je eigenlijk niet met z'n tweeën onder één dak als je nog niet getrouwd was. Jan was gek op Zn schoonmoeder, misschien wel daarom ! En 's Zondagsavonds was de koek weer op.

Na twee jaar was onze vriend het heen en weer trekken danig beu en hij besloot werk te gaan zoeken in Cuijk. Z'n moeder had via tante Riek at geïnformeerd of de familie Lukassen wel een nette familie was en toen dat in orde bleek had ze er vrede mee dat haar zoon vertrok.

Jan kwam in de kost bij de familie Luijpen in de Maasstraat, de parlevinker. Daar bofte hij mee want dat gezin was, onder leiding van moeder Luijpen, een heel gezellige familie.

Jan sliep in de oude synagoge, keukentje, bed, douche, dat alles met een aparte ingang. Maar hij was meestal in de huiskamer te vinden.

Berty werkte inmiddels al een hele tijd bij juwelier Daals en dat heeft ze tot wederzijds genoegen lang volgehouden.

Tineke Minten, de oude melkboer, had door goed zakendoen al 7 supermarkten en kocht daarvoor een bakkerij in Wijchen. Jan werd daar de bakker. Hij had een 'lelijk eendje' aangeschaft en tufte daarmee naar werk en vertier.

Alhoewel de jongeliefden al lang stonden ingeschreven voor een huis, kwam dat maar niet af.

Toen Jan bij een bezoek aan burgemeester van Zwieten wat kwaad werd en zei: "als jullie maar soldaten nodig hebben, dan ben je er wel, maar als die soldaten jullie nodig hebben dan ben je niet thuis" gaf deze hem gelijk.

Binnen 3 weken kreeg hij, als eerste bewoner, een woning toegewezen in de flat aan de Robijnlaan.

Er kon in 1968 getrouwd worden. Heerom Jan voltrok het huwelijk en er werd gefeest bij de Beurs.

Na enkele jaren werden een zoon en een dochter geboren, en vlak daarna verhuisden ze naar 't Hoefijzer, waar ze nu nog met veel plezier wonen. Eerst gehuurd en later gekocht van de gemeente.

In de beginjaren in Cuijk bezocht Jan de verjaardagen van zijn vader of moeder op de fiets. Dat deed hij wel 12-15 jaar lang en daar draaide hij z'n hand niet voor om. Nou ja ! En thuis was het dan natuurlijk weer volle bak, net zoals vroeger.

Toen de heren van Daal in de 70er jaren, hun Roggy bakkerijbedrijf net hadden verhuisd van de Grotestraat naar de Korte Beijerd ging Jan daar aan de slag in de broodfabriek. Het was wel even wennen, brood bakken aan de 'lopende band'.

Hij heeft altijd met plezier gewerkt, vaak bij nacht en ook bij dag. Als hij 's zondagsavonds moest gaan werken als andere mensen begonnen aan de barbecue, dan was het wel eens even slikken.

In zijn vrije tijd was Jan een enthousiast actief lid van de Tafeltennisvereniging Cevelum. Daar speelt hij nog steeds. Niet op het

hoogste niveau, zoals vroeger, maar nog wel in competitie verband.

Trainen is er niet meer bij !

Verder deed hij aan countrydansen. Dat heeft hij nu aan Berty overgelaten die daar nog veel plezier aan beleeft.

Heel bijzonder is, dat hij in 1992, samen met zijn broer Rein, kampioen van Nederland is geweest bij het klaverjassen. Dat kunnen niet veel mensen hem navertellen maar Jan doet daar heel bescheiden over. Hij had het aanvankelijk zelfs niet eens verteld. Het Cuijks Weekblad uit die tijd schreef ondermeer: *‘De broers Vis kaarten al 20 jaar samen “Kaarten is feelingwerk” geven ze aan. Na zoveel jaren samen voel je blindelings aan wat de ander gaat doen.’ Het klaverjassen werd het tweetal met de paplepel ingegoten. “We waren thuis een grote kaartfamilie. Daar hebben we het spelletje en de liefde voor het kaarten dan ook geleerd”.*

Het bakkersleven is zwaar en toen hij in ‘96, na 40 jaren bakken, in de VUT kon, maakte Jan daar dankbaar gebruik van. Ook zijn dienstjaren telden mee.

En zoals zo vaak in dit soort verhalen, de pastoor stond al snel op de stoep. Niet omdat “Ledigheid des duivels oorkussen” is, waarvoor een pastoor je zou moeten behoeden, maar omdat de jaarlijkse kerststal opgebouwd moest worden. En daar konden ze Jan best bij gebruiken. En of hij soms ook de tuin nog kon bijhouden ? Jan kon weer geen ‘nee’ zeggen.

Tuinieren doet Jan graag, maar hij is toch blij dat Cor Schalks hem nu wekelijks komt helpen. Ze werken dan ook bijzonder plezierig samen. Ook Joop Sanders levert zijn aandeel in de voortuin bij de kerk.

Jan en Berty genieten van hun vrije tijd.

De band tussen de families Vis en Lukassen is sterk. Vroeger hadden ze ook nog een jaarlijkse viswedstrijd samen. Dat is over.

De hobby’s van Jan zijn nu nog biljarten, fietsen, met de trein op pad en wandelen. Klaverjassen doet hij nauwelijks meer.

Bij de binnenkant van de kerk voelt Jan zich niet zo betrokken. Zijn kerkbezoek beperkt hij tot hoogtijdagen.

Dat neemt niet weg dat hij en Berty gelovige mensen zijn, van de beste soort. Jan, je zag wat tegen het gesprek op, maar het waren voor mij een paar genoeglijke uurtjes. Houd de gang in het leven zo nog maar een poosje vast. Daar hebben veel mensen plezier van.

Blijf gezond en vrolijk, dan blijf je vanzelf gelukkig. Bedankt !

Deze pdf-versie is gemaakt door Peter Broekmans.

